

tyny. Nie widzę jednak żadnego sensu w pozostawieniu znaku w transkrypcjach „ß”, który w polskim alfabecie nie istnieje.

Mimo sformułowanych zastrzeżeń inicjatywę wydania reprintu należy ocenić pozytywnie, zwłaszcza że zachowane komplety pisma należą do rzadkości. Warto wspomnieć, że pierwszy jego badacz – J. J. Ossowski miał do dyspozycji tylko jeden rocznik³⁴. Jest to również dowód uznania i pamięci dla Gizewiusza i pozostałych współtwórców pisma. Połączenie edycji faksymilowej z aparatem krytycznym to dobra koncepcja, nawiązująca do formuły edytorstwa dokumentarnego, które może się poszczycić na polskim grun-

cie dużymi osiągnięciami³⁵. W odniesieniu do prasy takie koncepcje można realizować w przypadku niewielkich objętościowo, a ważnych czasopism, takich właśnie jak „Przyjaciół”, i warto sformułować przy tej okazji postulat, aby tego rodzaju inicjatywy powstawały najlepiej wspólnym wysiłkiem lub przy wykorzystaniu osiągnięć prasoznawców, literaturoznawców i historyków, by otrzymać wieloaspektowe i kompletne opracowanie edytor-skie i naukowe.

Grzegorz Nieć

Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie

³⁴ J. J. Ossowski, dz. cyt., s. 114.

³⁵ Zob. J. Sowiński, *Miedzy oryginałem, kopią a falsyfikatem. Polskie edycje faksymilowe*, Kraków 2009, s. 103–135.

Autorką recenzowanej książki jest absolwentka bibliotekoznawstwa i informacji naukowej Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, zatrudniona na stanowisku adiunkta w Katedrze Informacji Naukowej i Bibliologii Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy. Jej zainteresowania naukowe koncentrują się wokół zagadnień związanych z prasoznawstwem i rynkiem książki. Recenzowana praca wpisuje się w jej kilkuletnie badania naukowe i jest udaną próbą zaprezentowania całego dorobku czasopiśmiennictwa studenckiego opublikowanego na uniwersytetach polskich w latach 1945–1989. Autorka starała się oddać nie tylko goto-

Joanna Gomoliszek, *Uniwersyteckie pisma studenckie w Polsce w latach 1945–1989*, Toruń: Dom Wydawniczy DUET 2011, 582 s., ISBN 978-83-62558-13-1

wy wytwór dziennikarski, jakim jest czasopismo, ale również panujący na uczelniach polskich w latach 1945–1989 nastrój oraz klimat polityczny, społeczny i kulturalny. Ograniczyła się do opracowania wyłącznie prasy uniwersyteckiej. Temat ten był już poruszany w literaturze przedmiotu, ale zawsze w sposób ograniczony tyl-

ko do pewnych okresów lub pojedynczych tytułów.

Merytorycznie publikacja składa się z dwóch części: opisowej i katalogowej. W części opisowej J. Gomoliszek zaprezentowała i opracowała wszystkie czasopisma studenckie w układzie chronologicznym. Przyjęty przez autorkę podział wiąże się przede wszystkim z rolą środowiska studenckiego w historii PRL-u oraz jego wpływem i znaczeniem w kształtowaniu procesów dziejowych. Tę część pracy stanowi pięć rozdziałów, w każdym przedstawiono periodyki z lat 1945–1956, 1956–1968, 1968–1981, 1981–1989. W pierwszym – wprowadzającym autorka przedstawiła ewolucję organizacyjną, naukową i kulturową ruchu studenckiego w Polsce w latach 1945–1989 na tle rozwoju szkolnictwa wyższego w PRL-u. W rozdziałach II–V dokonała szczegółowej charakterystyki czasopism w układzie chronologicznym. W rozdziale II i III oddzielnie przedstawiła wydawnictwa periodyczne, efemerydy wydawnicze i dodatki studenckie. W rozdziale IV i V omówiła czasopisma ze względu na rodzaj obiegu wydawniczego. Pierwszą wyodrębnioną grupę stanowiły periodyki wydawane w oficjalnym obiegu, drugą – wydawnictwa bezdebitowe. W rozdziałach tych autorka nie zaprezentowała już dodatków studenckich, ponieważ były one wówczas nielicznymi inicjatywami całego środowiska akademickiego, nie zaś uniwersyteckimi. W ostatnim rozdziale omówienie wykracza wprawdzie poza wyznaczone ramy chronologiczne, ale tylko w tych

wypadkach, w których opisywany tytuł ukazywał się jeszcze w okresie III Rzeczypospolitej Polskiej.

Część katalogowa stanowi pełen wykaz bibliograficzny wszystkich tytułów prasowych opracowanych w pierwszej części książki, zestawienie ich możliwe było dzięki skrupulatnej kwerendzie w bibliotekach uniwersyteckich oraz w Archiwum Opozycji Ośrodka „Karta” w Warszawie i Fundacji Centrum Dokumentacji Czynu Niepodległościowego w Krakowie. Istotnym źródłem wiedzy o niezachowanych tytułach prasowych były także opracowania naukowe oraz same czasopisma studenckie.

W recenzowanej publikacji opracowaniu poddano 367 tytułów prasowych wydawanych przez studentów uniwersytetów polskich, co stanowi tylko część całego dorobku piśmienniczego środowiska akademickiego w latach 1945–1989. J. Gomoliszek ze szczególną starannością i bardzo kompletnie przedstawiła wszystkie wydawnictwa. W niektórych przypadkach pojawiły się trudności w opracowaniu tych tytułów, które nie zachowały się w większej liczbie numerów; trudności badawczych przysporzyła też autorce efemeryczność pism, tylko nieliczne ukazywały się dłużej niż kilka lat, a rzadko podejmowano próby ich reaktywowania. Wszystkie te problemy zostały uwzględnione w recenzowanej pracy.

W książce przedstawiono bogatą i różnorodną paletę typów prasowych, przygotowywanych nie przez profesjonalistów, ale młodych ludzi stawiają-

cych w dziennikarstwie pierwsze kroki. Część z nich powstawała na wyraźne życzenie władz uczelnianych i organizacji studenckich. Pisma te miały zazwyczaj jasno określone cele i założenia programowe, a ich twórcy wykazywali znaczną zachowawczość w wyrażaniu poglądów i opinii. Drugą grupę stanowiły periodyki niezależne, wydawane najczęściej w wyniku spontanicznego zrywu założycieli, wyrażających krytyczny stosunek do rzeczywistości. Pisma te spełniały funkcję ideowo-wychowawczą oraz warsztatową. Żacy zdobywali w nich pierwsze doświadczenia dziennikarskie i literackie. Na łamach prasy studenckiej poruszano tematykę wyjątkowo zróżnicowaną i niejednorodną. Studentów interesowały sprawy swojego środowiska, zagadnienia ogólnopolskie i ogólnoludzkie w dziedzinie polityki, spraw społecznych, gospodarczych

i kulturowych, czego wyrazem były różne formy wypowiedzi (informacyjne, publicystyczne i literackie) pojawiające się na łamach czasopism.

Główną zaletą omawianej publikacji jest szczegółowa analiza prasoznawcza, redakcyjna i treściowa prezentowanych tytułów oraz zarysowanie głównych idei przyświecających młodym dziennikarzom, a także oddanie atmosfery panującej w środowisku wydawców i odbiorców pism. Omówione tytuły są cennym materiałem świadczącym o potencjale intelektualnym młodych ludzi. Pracę tę należy polecić wszystkim badaczom historii PRL-u, ponieważ znajdują w niej cenne źródło informacji do dalszych badań.

Zdzisław Kropidłowski

Katedra Informacji Naukowej i Bibliologii Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy